

Nacionālā kultūras mantojuma pārvalde

KULTŪRAS MANTOJUMA AIZSARDZĪBA UN PAŠVALDĪBU TERITORIJAS PLĀNOŠANA

2024.gada 4.decembrī

Kultūras mantojums

sastāv no uzkrātu resursu kopuma, kas saņemti mantojumā no pagātnes un kas, neatkarīgi no piederības, indivīdu un sabiedrības uztverē tiek uzskatīti par vērtību, pārliecību, zināšanu, tradīciju atspoguļotājiem un paudējiem. Tas ietver arī vidi, kas izveidojusies cilvēku un vietu mijiedarbībā laikiem ejot.

/Eiropas Padomes vispārējā konvencija par kultūras mantojuma vērtību sabiedrībai/

Kultūras piemineklis

kultūrvēsturiskā mantojuma daļa — kultūrvēsturiskas ainavas un atsevišķas teritorijas (senkapi, kapsētas, parki, vēsturisko notikumu norises un ievērojamu personu darbības vietas), kā arī atsevišķi kapi, ēku grupas un atsevišķas ēkas, mākslas darbi, iekārtas un priekšmeti, kuriem ir vēsturiska, zinātniska, mākslinieciska vai citāda kultūras vērtība un kuru saglabāšana nākamajām paaudzēm atbilst Latvijas valsts un tautas, kā arī starptautiskajām interesēm.

/Likums «Par kultūras pieminekļu aizsardzību»/

Nekustamie kultūras pieminekļi

Atsevišķi objekti – ēkas, mākslas darbi, iekārtas un priekšmeti, atsevišķas apbedījuma vietas

Kompleksi/ teritoriāli objekti – arheoloģiskās senvietas, arhitektūras ansambļi un kompleksi, pilsētu un citu apdzīvoto vietu vēsturiskie centri, ielas, laukumi, kvartāli, kultūrslānis, kapsētas, kultūrvēsturiskas ainavas, piemiņas vietas, vēsturiskas vietas un teritorijas

Valsts aizsardzībā **8977 nekustamie kultūras pieminekļi:**

2491 arheoloģiskie pieminekļi (senvietas, par kurām nozīmīgākā informācija tiek iegūta arheoloģiskajos izrakumos) - senās dzīvesvietas (piemēram, apmetnes, ciemi, pilskalni, ezermītnes, mūra pilis, pilsētu vēsturiskais kultūrlānis), senkapi un to virszemes veidojumi, viduslaiku un agro jauno laiku kapsētas, senās kulta vietas (piemēram, kalni, akmeņi, koki, alas, birzis), senās saimnieciskās darbības vietas (piemēram, ražotņu, agrāro sistēmu vietas), senās kauju, apspriežu, tiesu un pulcēšanās vietas, senie ceļi, militāra rakstura būves, hidrotehniskās būves, nogrimušie kuģi, citi transportlīdzekļi un to kravas. Arheoloģiskie pieminekļi var atrasties zemē, virs zemes vai ūdenī

3506 arhitektūras pieminekļi, 2 arhitektūras (pilsētbūvniecības) un 45 pilsētbūvniecības pieminekļi (nozīmīgas vietas, ēku grupas, ēkas un konstrukcijas) – pilsētu vēsturiskie centri (pilsētbūvniecības pieminekļi), ciemi, dārzi, parki, kultūrvēsturiskās ainavas, muižu apbūve, tautas celtniecības objekti, būves un konstrukcijas, iekārtas un priekšmeti, ieskaitot to detaļas un rotājumus, kas ir starptautiski vai nacionāli nozīmīgi vēsturisko stilu piemēri, ievērojamu arhitektu darbi vai reti sastopamu tipu celtnes

2753 mākslas pieminekļi (mākslas darbi un mākslas amatniecības izstrādājumi) – skulptūras, glezniecības darbi (piemēram, altārglezņas, sienu vai griestu gleznojumi, ikonas), baznīcu iekārtas, stājgrafikas, reti iespieddarbi, miniatūras, akvareļi, lieģišķās, dekoratīvās mākslas paraugi (piemēram, keramikas, stikla, metāla, koka, akmens, kaula, ādas, tekstiliju izstrādājumi), kinodokumenti, fotodokumenti, videodokumenti, skaņu ieraksti, kas raksturo mākslas stilus, laikmetu un konkrētu apvidu

29 industriālie pieminekļi - būves, iekārtas, priekšmeti un citi tehniska rakstura objekti, kas atspoguļo ražošanas, amatniecības, transporta, lauksaimniecības attīstību un teritoriju infrastruktūras attīstību, kā arī militāro vēsturi

155 vēsturiska notikuma vietas - teritorijas, būves un citi objekti, kas saistīti ar nozīmīgiem vēsturiskiem notikumiem vai ievērojamām personām

Normatīvais regulējums

- Likums «Par kultūras pieminekļu aizsardzību»
- Ministru kabineta 26.10.2021. noteikumi Nr.720 «Kultūras pieminekļu uzskaites, aizsardzības, izmantošanas un restaurācijas noteikumi»
- Ministru kabineta 28.10.2014. noteikumi Nr.664 «Īpaši aizsargājamā kultūras pieminekļa – Turaidas muzejrezervāta – aizsardzības kārtība»
- Ministru kabineta 20.06.1996. noteikumi Nr.235 «Īpaši aizsargājamās kultūrvēsturiskās teritorijas "Abavas ieleja" nolikums» (Abavas ieleja ietver Kandavas pilsētas vēsturisko daļu, kā arī daļu no Kandavas un Matkules pagasta Kandavas novadā, Sabiles pilsētas, Abavas un Ģibuļu pagasta Talsu novadā un Rendas pagasta Kuldīgas novadā)
- Ministru kabineta 19.07.2003.noteikumi Nr.392 “Kultūras pieminekļu aizsargjoslas (aizsardzības zonas) noteikšanas metodika”
-

Vispārīgie nosacījumi kultūras pieminekļu izmantošanai un pārveidošanai normatīvā regulējuma kontekstā

Prioritāri kultūras pieminekļus izmanto zinātnes, izglītības un kultūras mērķiem. Kultūras pieminekļu izmantošana saimnieciskajā darbībā pieļaujama vienīgi tad, ja tā nekaitē piemineklim, nemazina tā vēsturisko, zinātnisko un māksliniecisko vērtību.

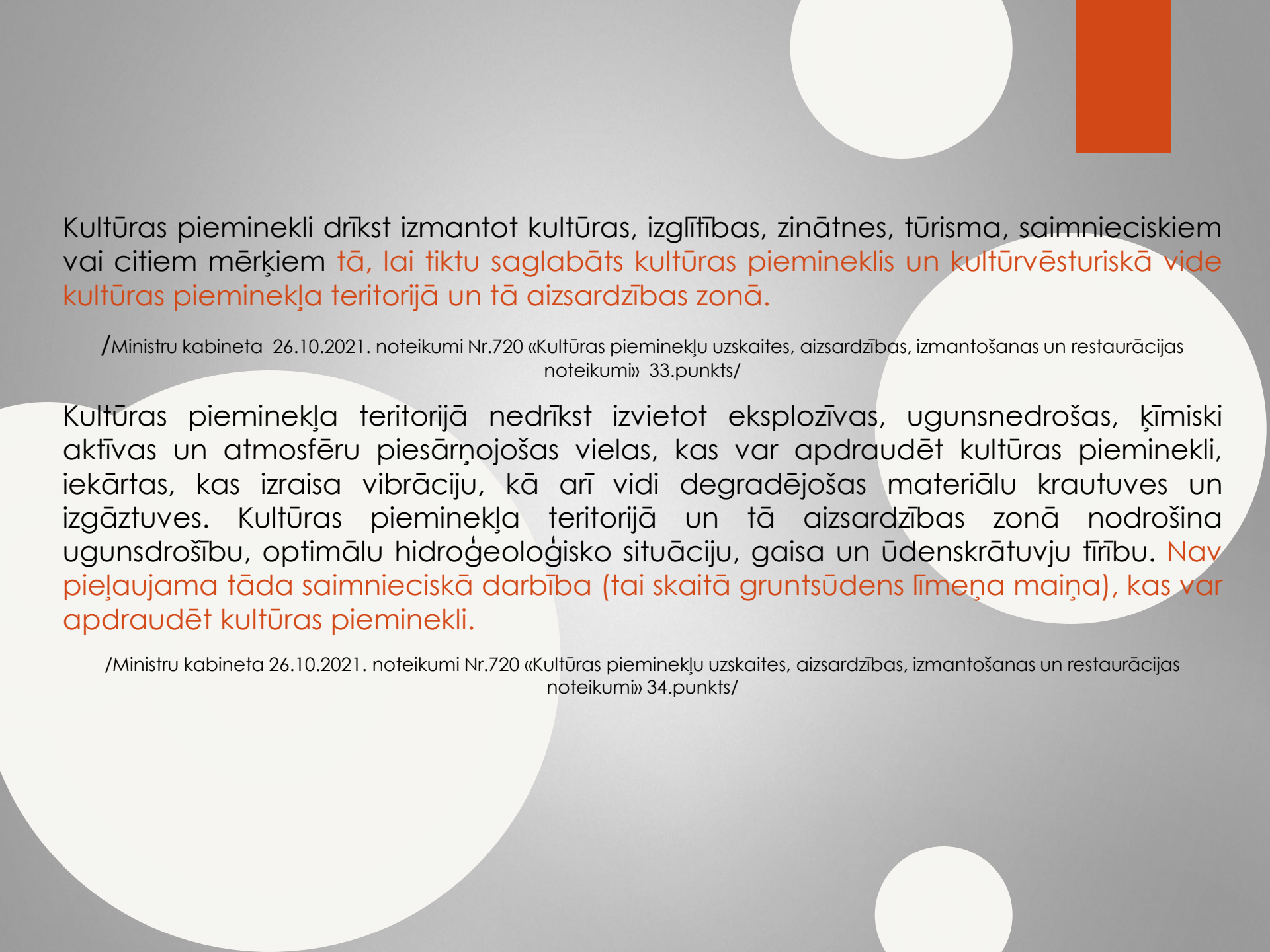
/Likums «Par kultūras pieminekļu aizsardzību» 19.pants/

Kultūras pieminekļus ir aizliegts iznīcināt, bojāt vai apgāt. Valsts un reģiona nozīmes nekustamos kultūras pieminekļus drīkst pārvietot vai pārveidot tikai izņēmuma gadījumā ar Nacionālās kultūras mantojuma pārvaldes atļauju, bet vietējās nozīmes kultūras pieminekļus — ar pašvaldības atļauju. Kultūras pieminekļa pārveidošana vai tā oriģinālo daļu aizstāšana ar jaunām daļām pieļaujama tikai tad, ja tā ir labāka iespēja, kā saglabāt pieminekli, vai arī tad, ja pēc pārveidojuma nepazeminās pieminekļa kultūrvēsturiskā vērtība.

/Likums «Par kultūras pieminekļu aizsardzību» 3.pants/

Aizliegts atsavināt viena kultūras pieminekļa vai pieminekļa kompleksa atsevišķas daļas, kā arī sadalīt vai apvienot zemi, ja tādējādi tiek apdraudēta kultūras pieminekļa saglabāšana.

/Likums «Par kultūras pieminekļu aizsardzību» 8.pants/

Kultūras pieminekli drīkst izmantot kultūras, izglītības, zinātnes, tūrisma, saimnieciskiem vai citiem mērķiem tā, lai tiktu saglabāts kultūras piemineklis un kultūrvēsturiskā vide kultūras pieminekļa teritorijā un tā aizsardzības zonā.

/Ministru kabineta 26.10.2021. noteikumi Nr.720 «Kultūras pieminekļu uzskaites, aizsardzības, izmantošanas un restaurācijas noteikumi» 33.punkts/

Kultūras pieminekļa teritorijā nedrīkst izvietot eksplozīvas, ugunsnedrošas, ķīmiski aktīvas un atmosfēru piesārņojošas vielas, kas var apdraudēt kultūras pieminekli, iekārtas, kas izraisa vibrāciju, kā arī vidi degradējošas materiālu krātuves un izgāztuves. Kultūras pieminekļa teritorijā un tā aizsardzības zonā nodrošina ugunsdrošību, optimālu hidroģeoloģisko situāciju, gaisa un ūdenskrātuvju tīrību. Nav pieļaujama tāda saimnieciskā darbība (tai skaitā gruntsūdens līmeņa maiņa), kas var apdraudēt kultūras pieminekli.

/Ministru kabineta 26.10.2021. noteikumi Nr.720 «Kultūras pieminekļu uzskaites, aizsardzības, izmantošanas un restaurācijas noteikumi» 34.punkts/

Ja paredzama kultūras pieminekļa konservācija, restaurācija vai citas darbības kultūras pieminekļī, kas rada izmaiņas kultūras pieminekļa vai tā daļas apjomā, telpiskajā struktūrā, plānojumā, virsmu apdarē, faktūrā, kolorītā vai komplektācijā vai negatīvi ietekmē tā oriģinālās substances un autentiskuma saglabāšanu, izvērtē dažādu laiku uzslāņojumus un saglabā:

- **būvēm** – oriģinālo konstruktīvo sistēmu un konstrukcijas, plānojumu, apjomu, materiālus, apdari, vērtīgus interjera elementus, detaļas, rotājumus, vēsturiskās iekārtas un komunikācijas;

pilsētu un lauku ēku grupām – vēsturisko plānojumu, reljefa, ūdenstilpju un apzaļumojuma sistēmu, apbūves ārējo veidolu un kultūrvēsturiski vērtīgo labiekārtojumu;

nozīmīgām vietām – vēsturisko plānojumu, telpisko izveidojumu, siluetu, reljefu, ūdenstilpju un apzaļumojuma sistēmu, apbūves ārējo veidolu un kultūrvēsturiski vērtīgo labiekārtojumu;

arheoloģiskajiem pieminekļiem – reljefu, struktūru un ārējo veidolu;

mākslas pieminekļiem – oriģinālo substanci, kompozīciju, māksliniecisko risinājumu, konstruktīvo uzbūvi, oriģinālo virsmas apdari, vērtīgos uzslāņojumus un vēsturisko patinu.

Lai nodrošinātu kultūras pieminekļu aizsardzību, nekustamiem kultūras pieminekļiem tiek noteiktas kultūras pieminekļu aizsardzības zonas. To izveidošanai nav vajadzīga zemes lietotāja vai īpašnieka piekrišana.

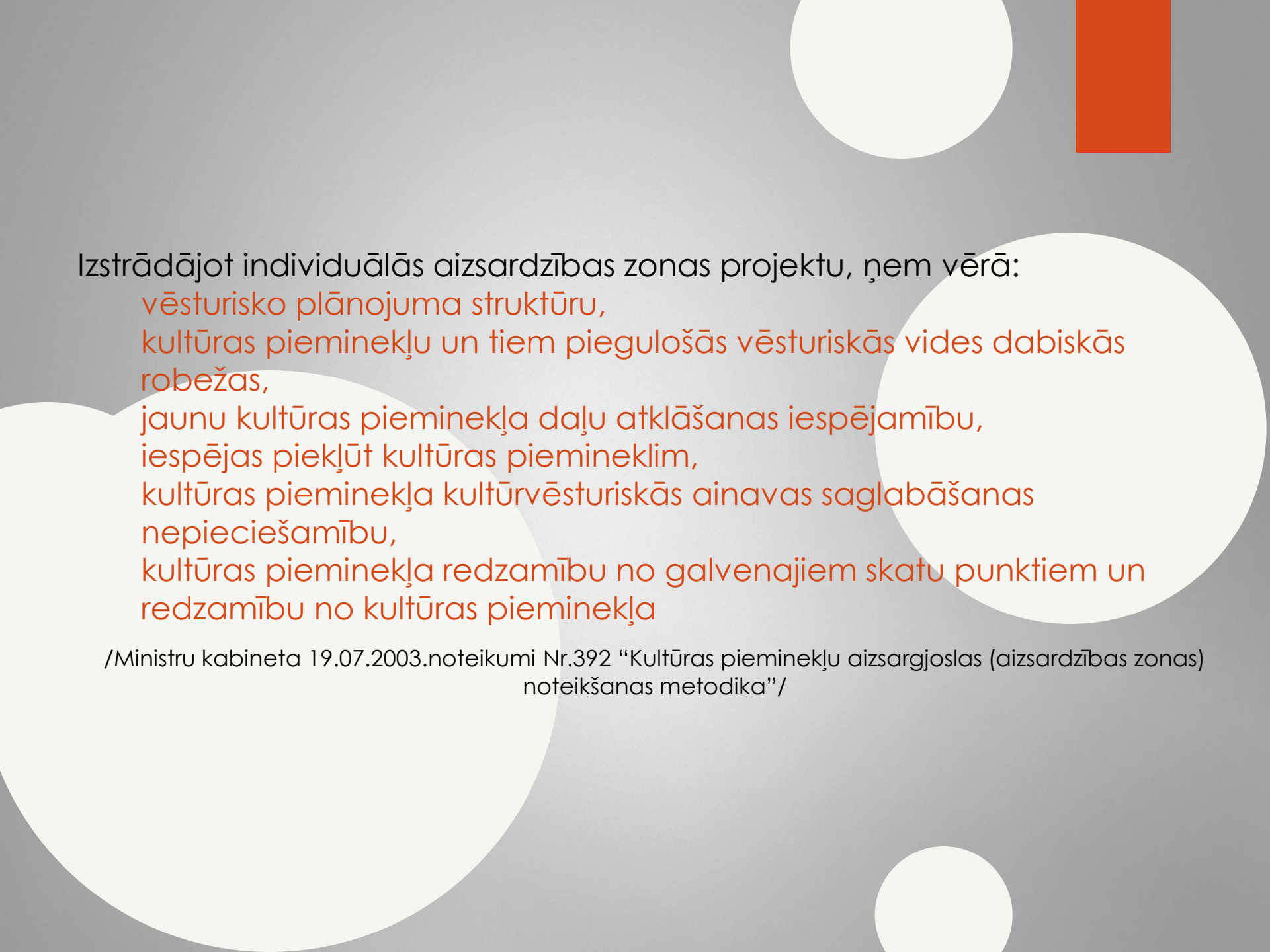
Zonas un to uzturēšanas režīmu nosaka Nacionālā kultūras mantojuma pārvalde.

Ap kultūras pieminekļiem, kuriem nav noteiktas aizsardzības zonas, un jaunatklātajiem kultūras pieminekļiem lauku apdzīvotajās vietās ir aizsardzības zona 500 metru attālumā, bet pilsētās — 100 metru attālumā.

Kultūras pieminekļu aizsardzības zonā darbības, kas ietekmē kultūrvēsturisko vidi (piemēram, būvniecība, zemes reljefa mākslīga pārveidošana, mežsaimnieciska darbība, tādu iepriekš neidentificētu priekšmetu izcelšana no zemes vai ūdens, kuriem varētu būt vēsturiska, zinātniska, mākslinieciska vai citāda kultūras vērtība), drīkst veikt tikai ar Nacionālās kultūras mantojuma pārvaldes atļauju.

Kultūras pieminekļiem, kuriem likumā noteiktajā attālumā aizsardzības zona nav nepieciešama, Nacionālā kultūras mantojuma pārvalde to, sadarbojoties ar pašvaldību, var samazināt.

Ja nepieciešama aizsardzības zonas palielināšana, Nacionālā kultūras mantojuma pārvalde to nosaka Ministru kabineta noteiktajā kārtībā.

Izstrādājot individuālās aizsardzības zonas projektu, ņem vērā:

vēsturisko plānojuma struktūru,
kultūras pieminekļu un tiem piegulošās vēsturiskās vides dabiskās robežas,
jaunu kultūras pieminekļa daļu atklāšanas iespējamību,
iespējas piekļūt kultūras piemineklim,
kultūras pieminekļa kultūrvēsturiskās ainavas saglabāšanas nepieciešamību,
kultūras pieminekļa redzamību no galvenajiem skatu punktiem un redzamību no kultūras pieminekļa

/Ministru kabineta 19.07.2003.noteikumi Nr.392 "Kultūras pieminekļu aizsargjoslas (aizsardzības zonas) noteikšanas metodika"/

Nosakot kultūras pieminekļu aizsardzības zonu uzturēšanas režīmu un citus saimnieciskās darbības ierobežojumus, pārvalde ņem vērā kultūras pieminekļa vēsturiski nozīmīgo plānojumu un telpisko struktūru, kultūrslāni, piemineklim atbilstošo vidi un ainavu, kā arī apzaļumošanas un labiekārtošanas raksturu, kas nodrošina kultūras pieminekļa vizuālo uztveri.

Plānojot būvniecību un citus darbus kultūras pieminekļa aizsardzības zonā, kas var pārveidot kultūras pieminekli vai ainavu, nodrošina kultūras pieminekļa saglabāšanu.

/Ministru kabineta 26.10.2021. noteikumi Nr.720 «Kultūras pieminekļu uzskaites, aizsardzības, izmantošanas un restaurācijas noteikumi» 30.punkts, 31.punkts/

Kultūras pieminekļu saglabājamās vērtības, to uzturēšanas režīmi un saimnieciskās darbības ierobežojumi, aizsardzības zonu uzturēšanas režīmi vietnē: mantojums.lv

 6178 - Rundāles pils apbūves ansamblis

← Uz sarakstu

Atvērt karti

Tipoloģiskā grupa
Vērtības grupa
Atrašanās vieta
Vēsturiskais VAN
KVO/Sistēmas ID

Arhitektūra
Valsts nozīmes kultūras piemineklis
Bauskas nov., Rundāles pag., Pilsrundāle

6178

Valsts aizsargājams kultūras piemineklis

Pamatdati

Sastāvs

Režīmi un ĢEO

Attēli

Dokumenti

Norādījumi

Reģions

Zemgales reģions

Veids

Nekustams

Stājies spēkā

16.12.1998

Apgrūtinājuma kods

7314010104

Nodokļu atvieglojumi

Finanšu ministrija sadarbībā ar Kultūras ministriju un Latvijas Pašvaldību savienību izstrādā grozījumus likumā "Par nekustamā īpašuma nodokli", paredzot deleģējumu Ministru kabinetam noteikt kritērijus un pazīmes valsts aizsargājamiem kultūras pieminekļiem, pēc kurām piemērojami nekustamā īpašuma nodokļa atvieglojumi vai atbrīvojumi. Plānots, ka tā būs atzīme (koeficients), kas raksturo konkrētā kultūras pieminekļa apgrūtinājumu apjomu, ko veido objekta vērtības līmenis, tipoloģiskā grupa, publiskā pieejamība, kā arī objektā konstatētie pārkāpumi.

Publiskā pieejamība

Pieejams

Datējums

1736. - 1740., 1764. - 1767.

Saglabātības stāvoklis

Labs

Uzturēts atbilstoši prasībām

Ir ievēroti

Saglabājamās vērtības

Arhitektūra

2.1. Celtnes/būves telpiskais risinājums ainavā, vidē (pilsētvides ainavā, lauku ainavā)
2.2. Būvmasu kārtojums

Problēmsituācijas pašvaldību skatījumā

Smiltenes novada pašvaldības paustais

Nosacījumi kopumā ir diezgan vispārīgi, īsti nav skaidrs kā tos integrēt TIAN, piemēram:

Kultūras pieminekļos un to aizsardzības zonās jābūt tādiem Teritorijas plānojuma risinājumiem, kas nodrošina kultūras pieminekļa un tam raksturīgās vides saglabāšanu, kā arī nepieļauj vai samazina dažāda veida negatīvu ietekmi uz konkrēto pieminekli.

Nodrošināt, lai kultūras pieminekļos un to aizsardzības zonās netiktu noteiktas funkcionālās zonas ar standartizētām prasībām apbūvei (īpaši kvantitatīviem apbūves rādītājiem), kas ievērojami mazina teritorijas izmantošanas paredzamību un nonāk pretrunā ar kultūras pieminekļu aizsardzības normatīvo regulējumu un to uzturēšanas režīmiem, kā arī teritorijas plānošanas principiem.

Smiltenes novadā ir 175 kultūras pieminekļi, katram likt apakšzonu ar atsevišķām prasībām īsti nav samērīgi.

Problēmsituācijas pašvaldību skatījumā

Saulkrastu novada pašvaldība

Norāda uz to, ka NKMP aizrāda, par to ka kultūras pieminekļu aizsargjoslās netiek izstrādāts individualizēts funkcionālais zonējums, minot, ka ja aizsargjoslā ir noteikta Publiskās apbūves teritorija (P), tajā varot būvēt, piemēram, līdz 5 stāviem augstas daudzdzīvokļu mājas.

Jelgavas novada pašvaldība

Norāda, ka tika saņemts negatīvs atzinums no Nacionālās kultūras mantojuma pārvaldes. Pamatojot, ka 6.redakcijas risinājumi ir pretrunā izsniegtajiem Nosacījumiem un spēkā esošajam normatīvajam regulējumam kultūras mantojuma aizsardzības jomā, kā arī kultūras pieminekļu saglabāšanas un aizsardzības mērķiem.

Problēmsituācijas pašvaldību skatījumā

Bauskas novada pašvaldība

Izvērtējot teritorijas plānojuma redakciju 1.0 kultūras pieminekļu aizsargjoslās (aizsardzības zonās), Nacionālā kultūras mantojuma pārvalde (turpmāk – NKMP) pieprasa izstrādāt individualizētas funkcionālās zonas kultūras pieminekļu un to aizsargjoslu teritorijās, iekļaut NKMP norādījumus arheoloģijas pieminekļu aizsardzībai TIAN u.tml.

NKMP atzinumā par redakciju 1.0 ir aizrādījusi: saskatāmi riski kultūrvēsturisko vērtību saglabāšanai un plānotie risinājumi apdraud kultūras pieminekļu pastāvēšanu ilgtermiņā, kā arī atstās negatīvu ietekmi uz to ietverošo kultūrvidi, kas ir pretrunā ar izsniegtajiem Nosacījumiem un normatīvo aktu regulējumu kultūras mantojuma aizsardzības jomā: - Publiskās apbūves teritorijā (P1), kura noteikta Bauskas vecpilsētā un Rundāles pils ainavas tuvās un vidējās ietekmes zonās ... paredzēts plašs atļauto izmantošanas veidu spektrs, kas nav savienojams ar konkrēto pieminekļu kultūrvēsturisko vērtību saglabāšanu.

Iespējas kultūras pieminekļu aizsardzībai teritorijas plānojuma izstrādes ietvaros

- Tiek mainīta pašreizējā vienkāršotā pieeja no kultūras mantojums kā konkrētās vietas apgrūtinājums uz – kultūras mantojumu kā vietas unikalitātes un īpatnību atspoguļotājs, nodrošinot tā vērtību saglabāšanu un radot arī nosacījumus attīstības iespējām
- Atšķirīgas pieejas, apzinoties vietu dažādību
- Uz pētījumiem un zināšanām balstīti plānošanas risinājumi, tostarp pētījumi dabā – pamats konkrētu un reālu mērķu formulēšanai
- Visu ieinteresēto pušu, tostarp vietās dzīvojošo, interešu līdzsvarošana
- Kultūras mantojuma aizsardzības iespējas pašreizējā teritorijas plānojuma saturā :

Funkcionālo zonu apakšzonu noteikšana kultūras pieminekļos, precizēti atļautās izmantošanas veidi, noteikti tādi apbūves parametri, kas nav pretrunā iedibinātajiem kultūrvēsturiskās vides ēku mērogam un raksturam, paredzēti citi noteikumi

Teritorija ar īpašiem noteikumiem (TIN) noteikšana

Teritorijas izmantošanas un apbūves noteikumos nosacījumi kultūras pieminekļu aizsardzībai un to aizsardzības zonu izmantošanai, ņemot vērā konkrēto vietu vērtības (labā prakse - Kuldīgas, Cēsu, Saldus, Ventspils, Rucavas novada, Jēkabpils novada teritoriju plānojumos u.c.)

Individuālo aizsardzības zonu noteikšana ap kultūras pieminekļiem

.....

Piemēri

Saulkrastu novada teritorijas plānojums

«Teritorijas izmantošanas un apbūves noteikumos (turpmāk – TIAN) ir nodrošināta sasaiste ar 2.6.apakšnodaļas “Valsts aizsargājamie kultūras pieminekļi” prasībām un 4.nodaļas attiecīgās funkcionālās zonas, kura noteikta valsts aizsargājamā kultūras pieminekļī un tā aizsardzības zonā, citiem noteikumiem, norādot uz nepieciešamību valsts aizsargājamo kultūras pieminekļu un to aizsargjoslu (aizsardzības zonu) teritorijās zemes vienību platības un apbūves parametru noteikšanā ievērot TIAN 2.6.nodaļas prasības, kā arī precizējot atļauto izmantošanu kultūras pieminekļos un to teritorijās.

Pārvalde atzinīgi vērtē, ka TP redakcijā noteiktas teritorijas ar īpašiem noteikumiem - Vietējas nozīmes kultūrvēsturiskā un dabas teritorija (TIN4) un Ainaviski vērtīga teritorija (TIN5), tostarp izstrādājot Saulkrastu novada ainavu un publiskās ārtelpas plānu un Saulkrastu novada ainavu plānu.

Pārvaldei nav iebildumu pret TP redakcijas risinājumiem, ja TP redakcijas TIAN tiek redakcionāli papildināti ar izsniegto Nosacījumu 2.3.punkta nosacījumu, ka arheoloģisko pieminekļu teritorijās nav pieļaujama jaunu ēku būvniecība, ceļu un ielu, karjeru, ūdenstilpņu izveide, kā arī citi ar zemes reljefa pārveidojumiem saistīti darbi.»

Piemēri

Jelgavas novada teritorijas plānojums

«TP 6.redakcijā būtiski mainītas prasības, kas nodrošina valsts aizsargājamo kultūras pieminekļu saglabāšanu, salīdzinot ar Jelgavas novada teritorijas plānojuma 5.redakciju, par kuru Pārvalde sniedza pozitīvu Atzinumu:

No Teritorijas izmantošanas un apbūves noteikumiem (turpmāk – TIAN) izņemtas ne tikai tās prasības, kas redakcionāli atkārtoti hierarhiski augstāku normatīvo aktu prasības, bet arī tās, kas bija nozīmīgas kultūras pieminekļu saglabāšanai un nodrošināja individuālu pieeju teritorijas plānojuma risinājumu īstenošanai kultūras pieminekļos. TP 6.redakcijā kultūras pieminekļos un to teritorijās tāpat kā citviet novada teritorijā noteiktas funkcionālās zonas ar unificētiem atļautās izmantošanas veidiem un apbūves parametriem, neņemot vērā kultūras pieminekļu nozīmi un saglabājamās vērtības. Kā uzskatāmi piemēri, kuri kopumā demonstrē plānošanas pieejas maiņu TP 6.redakcijā un ietekmi uz kultūras pieminekļiem, ir plānotais valsts nozīmes kultūras pieminekļos – Zaļenieku muižas apbūvē (valsts aizsardzības Nr.5315) un Vilces muižas apbūvē (valsts aizsardzības Nr.5280). Norādītajos kultūras pieminekļos noteiktajā funkcionālajā zonā “Publiskās apbūves teritorija (P)” tiek pieļauta visdažādākā veida teritorijas izmantošana, tostarp “Daudzstāvu daudzdzīvokļu māju apbūve (DzD)”, ar apbūves maksimālo augstumu līdz 4 stāviem (daudzdzīvokļu māju apbūves gadījumā – apbūves augstums līdz 5 stāviem), kas perspektīvā pieļauj ievērojamas vēsturiskās plānojuma un apstādījumu struktūras, telpiskā izveidojuma un silueta izmaiņas, kā arī apbūves apjoma palielināšanos kultūras pieminekļos un to tiešā tuvumā, kur šobrīd ēkām pārsvarā nav vairāk kā 2 līdz 1,5 stāvi. Līdzīgi risinājumi ir “Jauktas centra apbūves teritorijas (JC)” funkcionālajā zonā, kas noteikta Vilces muižas apbūvē (valsts aizsardzības Nr.5280), vai “Lauksaimniecības teritorijā (L-2)”. Tāpat arī Zaļenieku muižas apbūves vēsturiskajā parkā noteiktajā funkcionālajā zonā “Mežu teritorija”(M) un Vilces muižas vēsturiskajā parkā “Dabas un apstādījumu teritorijā (DA)” atļauti tādi izmantošanas veidi, kuri nav savienojami ar vēsturiskā parka kultūrvēsturisko vērtību saglabāšanu.

Funkcionālā zonējuma kartē reģiona nozīmes arheoloģiskā pieminekļa Zaļās muižas senkapi (valsts aizsardzības Nr.1034) daļa teritorijas noteikta kā “Savrupmāju apbūves teritorija (DzS)” un “Publiskās apbūves teritorija (P)”, kas ir pretrunā ar Pārvaldes Nosacījumu 2.4. punktu. Vēršam uzmanību, ka TP 5. redakcijas grafiskajā daļā minētā teritorija bija norādīta kā “Dabas un apstādījumu teritorija (DA)”.

/No Pārvaldes 2024.gada 5.jūnijā vēstulē Nr.06-06/3046 sniegtā atzinuma par Jelgavas novada teritorijas plānojuma 6.redakciju/

2024.gada 11.oktobrī vēstulē Nr.06-06/5411 sniegts pozitīvs atzinums par teritorijas plānojuma 7.redakciju.

Piemēri

Bauskas novada teritorijas plānojuma 1.redakcija

Publiskās apbūves teritorijā (P1), kura noteikta Bauskas vecpilsētā un Rundāles pils ainavas tuvās un vidējās ietekmes zonās (no TP 1.redakcijas saistošajām daļām nav saprotams, kā tās noteiktas un projicējas teritorijā) paredzēts plašs atļauto izmantošanas veidu spektrs, kas nav savienojams ar konkrēto pieminekļu kultūrvēsturisko vērtību saglabāšanu. Piemēram, valsts nozīmes kultūras pieminekļa Rundāles pils apbūves ansamļa (valsts aizsardzības Nr.6178; turpmāk – Rundāles pils), kas iekļauts UNESCO Pasaules mantojuma Latvijas Nacionālajā sarakstā, teritorijā. Līdzīgi tas ir funkcionālajās zonās Jauktas centra apbūves teritorijā (JC1). Savukārt Dabas un apstādījumu teritorija (DA1), kur saskaņā ar TIAN 686.punktu teritorijas papildizmantošanas veidu būvju arhitektonisko risinājumu un izvietojumu nodrošina atbilstoši Nacionālās kultūras mantojuma pārvaldes norādījumiem, paredzētā papildizmantošana potenicāli pārvērš tās par apbūvētām teritorijām.

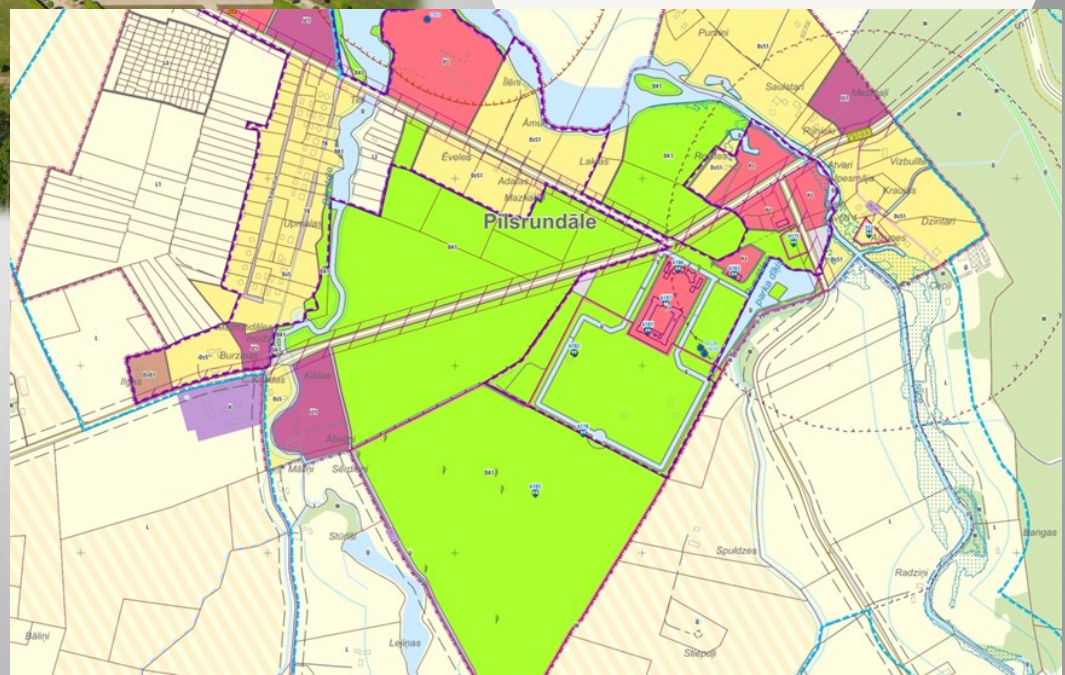
Kā uzskatāmi piemēri, kuri kopumā demonstrē potenciālo ietekmi uz kultūras pieminekļiem, ir plānotais kultūras pieminekļos – Mežotnes muižas apbūvē (valsts aizsardzības Nr.6174), Svitenes muižas apbūvē (valsts aizsardzības Nr.6191), Bērsteles luterāņu baznīcā (valsts aizsardzības Nr.6190), Skaistkalnes muižas apbūvē (valsts aizsardzības Nr.8597), Skaistkalnes katoļu baznīcā (valsts aizsardzības Nr.6188) un citos kultūras pieminekļos, kur noteiktajā funkcionālajā zonā Publiskās apbūves teritorija (P) tiek pieļauta visdažādākā veida teritorijas izmantošana, tostarp rindu māju un daudzdzīvokļu māju apbūve ar maksimālo augstumu līdz 5 stāviem (līdz 20 m) un TIAN 488.punktā ietverot prasību: veidojot apbūvi augstāku par 15 m un vairāk par 3 stāviem katru gadījumu izvērtē individuāli, projektēšanas ietvaros pamatojot ar plānotās apbūves iekļaušanos ainavā. Tas attiecināms arī uz citām funkcionālajām zonām zonām. Piemēram, muižu vēsturiskajos parkos Dabas un apstādījumu teritorijā (DA) atļauti tādi papildizmantošanas veidi, kuri nav savienojami ar vēsturiskā parka kultūrvēsturisko vērtību saglabāšanu

TP 1.redakcijā noteiktas tādas funkcionālās zonas, kas paredz jaunu apbūvi vietās, kur iepriekš tā nav pieļauta (tostarp iepriekš noteiktajās applūstošajās teritorijās), vai paredz apbūves apjoma pieaugumu, radot apdraudējumu saglabājamo vērtību neatgriezeniskiem pārveidojumiem. Piemēram, Rundāles pils individuāli noteiktajā aizsardzības zonā un aizsardzības zonā ap Bauskas pilsētas vēsturiskā centra (valsts aizsardzības Nr.7425) teritorijas daļu, kur atrodas Bauskas pilsdrupas ar parku (valsts aizsardzības Nr.6166) un Bauskas viduslaiku pils (valsts aizsardzības Nr.311),

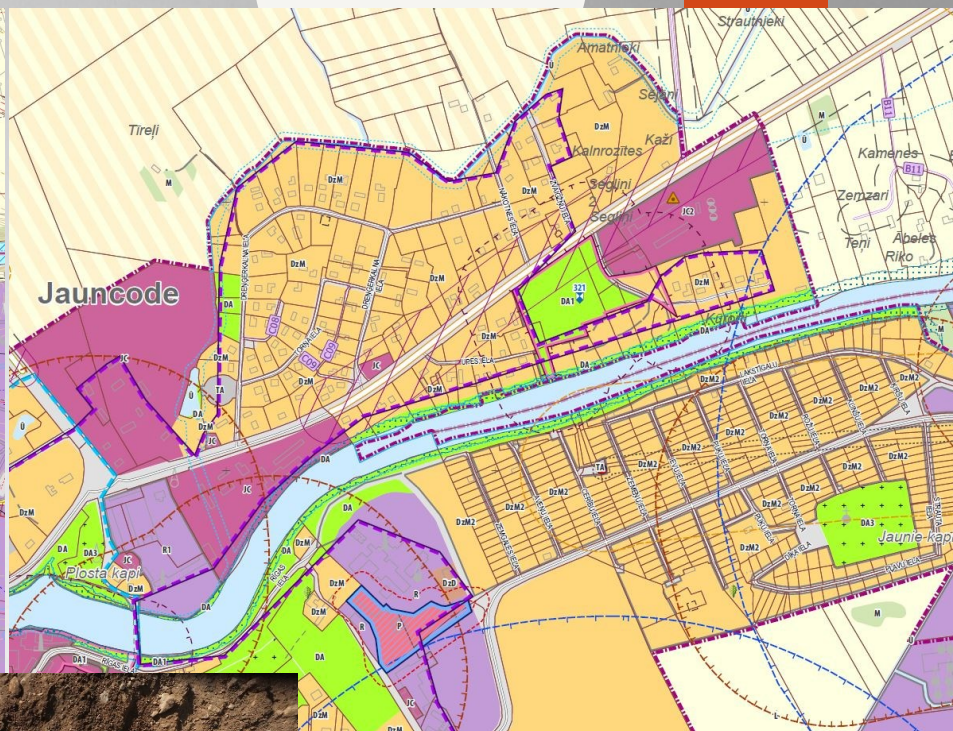
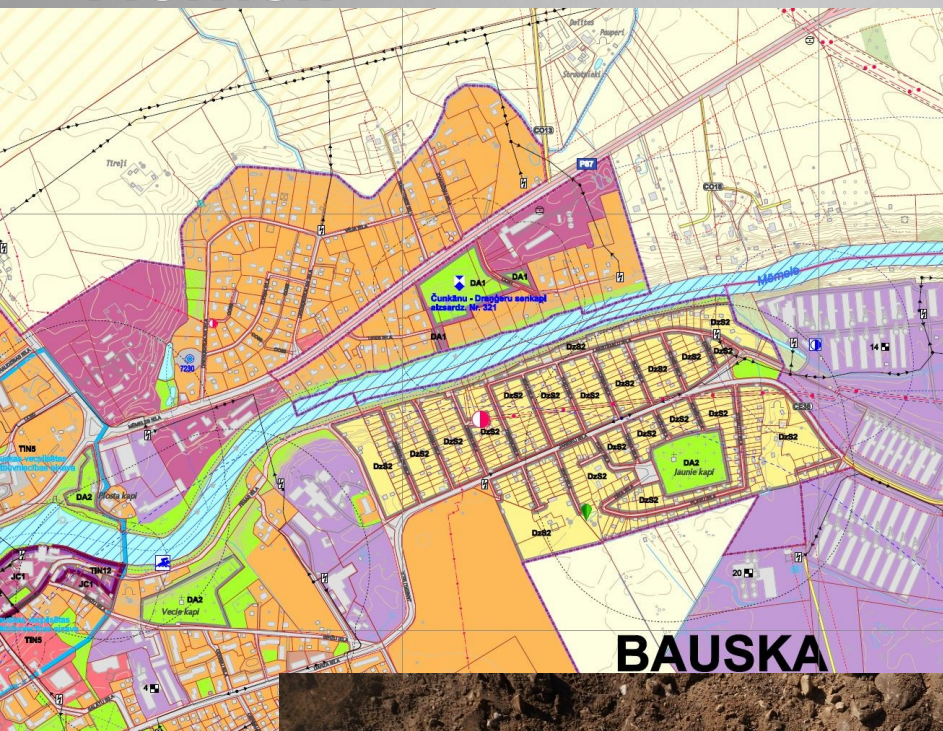
Mazstāvu dzīvojamās apbūves teritorija (DzM), kas noteikta daļā valsts nozīmes arheoloģiskā pieminekļa Čunkānu – Dreņģeru senkapi (valsts nozīmes aizsardzības Nr. 321) teritorijā ir pretrunā ar TIAN 2.10. nodaļas Kultūras pieminekļi 53.1. punktu.

/No Pārvaldes 2024.gada 19.septembrī vēstulē Nr.06-06/4906 sniegtā atzinuma par Bauskas novada teritorijas plānojuma 1.redakciju/

Piemēri

Piemēri

Piemēri

4.4.1.4. Apbūves parametri

Nr.	Minimālā jaunizveidojamā zemes gabala platība (m ² /ha)		Maksimālais apbūves blīvums (%)		Apbūves augstums (m)	
	Vērtība	Atruna	Vērtība	Atruna	no	līdz
225	1200	*3	40			16

3. Lauku teritorijā 2 ha

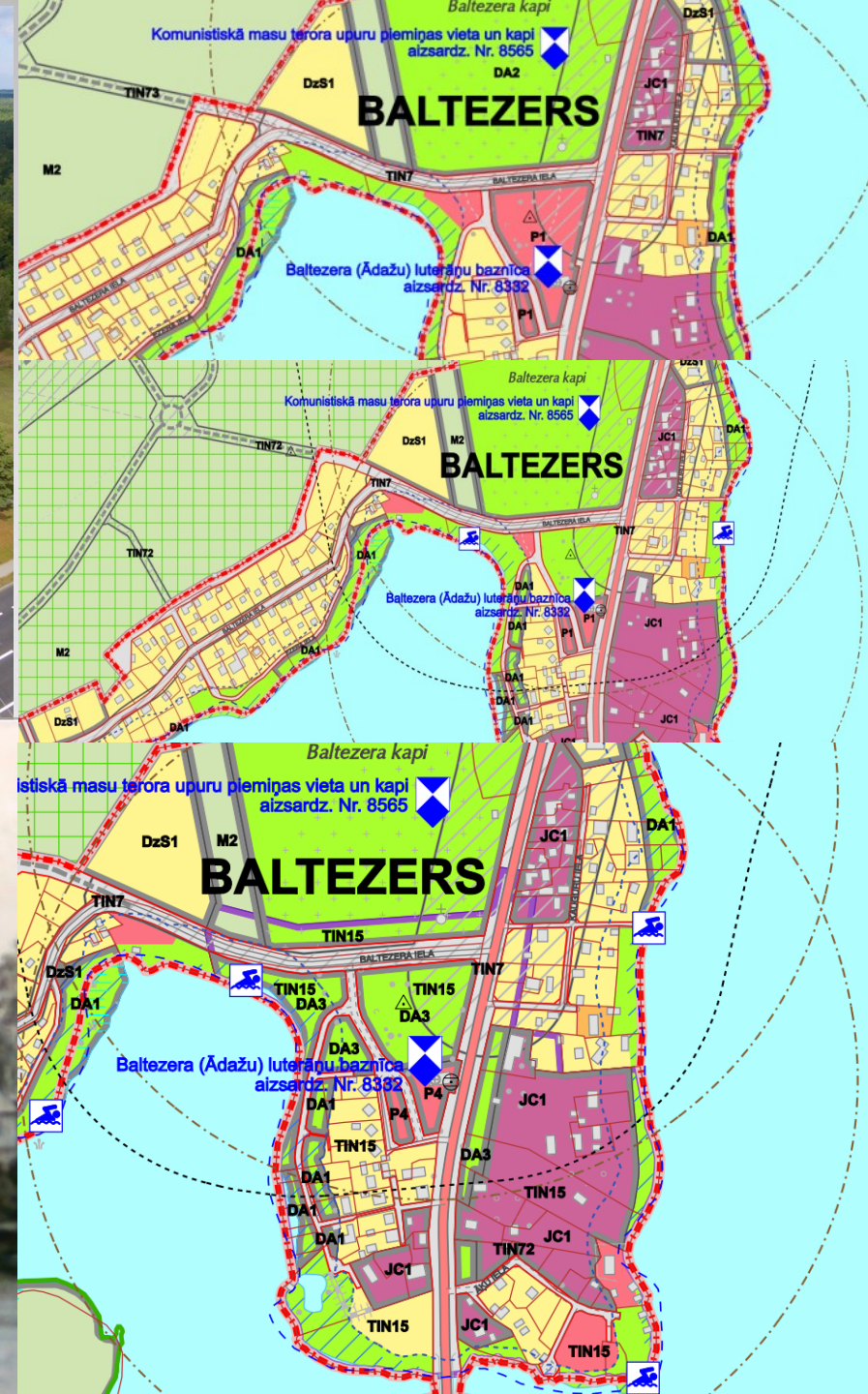
4.4.1.2. Teritorijas galvenie izmantošanas veidi

211. Biroju ēku apbūve (12001).
212. Tirdzniecības un/vai pakalpojumu objektu apbūve (12002).
213. Tūrisma un atpūtas iestāžu apbūve (12003).
214. Kultūras iestāžu apbūve (12004).
215. Sporta ēku un būvju apbūve (12005).
216. Aizsardzības un drošības iestāžu apbūve (12006).
217. Izglītības un zinātnes iestāžu apbūve (12007).
218. Veselības aizsardzības iestāžu apbūve (12008).
219. Sociālās aprūpes iestāžu apbūve (12009).
220. Dzīvnieku aprūpes iestāžu apbūve (12010).
221. Reliģisko organizāciju ēku apbūve (12011).
222. Labiekārtota publiskā ārtelpa (24001).

4.4.1.3. Teritorijas papildizmantošanas veidi

223. Rindu māju apbūve (11005).
224. Daudzdzīvokļu māju apbūve (11006).

Atruna	Vērtība	Atruna
	30	

3.7.2. Prasības kultūras pieminekļu un to aizsardzības zonu teritorijās

171. Valsts aizsargājamo kultūras pieminekļu individuālās aizsargjoslas (aizsardzības zonas) teritorijā ievēro uzturēšanas režīma noteikumus, kas noteikti valsts aizsargājamā kultūras pieminekļa aizsardzības zonas projektā.
172. Valsts aizsargājamo kultūras pieminekļu, un to aizsardzības zonu teritorijās plāno un veic tādu izmantošanu, tajā skaitā apbūvi, kas neiznīcina kultūras pieminekli vai nepazemina kultūrvēsturiskās ainavas un kultūras pieminekļa vērtību, respektējot šīs kultūrvēsturiskās vērtības - telpisko izveidojumu, reljefa un apzaļumojumu sistēmu, apbūves arhitektonisko veidolu, būvju mērogu un apjoma proporcijas u.tml..
173. Jebkādu teritorijas izmantošanu valsts aizsargājamo kultūras pieminekļu aizsargjoslā (aizsardzības zonā) plāno, saglabājot kultūras piemineklim atbilstošo vidi, kā arī nodrošinot pieminekļa vizuālo uztveri.

3.7.3. Prasības pilsētbūvniecības pieminekļa "Jēkabpils pilsētas vēsturiskais centrs" teritorijā

177. Pilsētbūvniecības pieminekļa "Jēkabpils pilsētas vēsturiskais centrs" teritorijā un tā aizsargjoslas (aizsardzības zonas) teritorijā papildus [3.7.2. apakšnodalā](#) noteiktajam, ievēro:
- 177.1. kultūras pieminekļa un tā aizsargjoslas (aizsardzības zonas) teritorijā atļauti tādi attiecīgajā funkcionālajā zonā noteiktie izmantošanas veidi un apbūves parametri, ka nepazemina kultūrvēsturiskās ainavas un kultūras pieminekļa vērtību. Saimniecisko darbību kultūras pieminekļa un tā aizsargjoslas teritorijā plāno un veic, saglabājot kultūras piemineklim atbilstošo vidi un nodrošinot pieminekļa vizuālo uztveri, tostarp risinājumu valsts nozīmes kultūras pieminekļa un tā aizsargjoslas teritorijā saskaņojot NKMP;

3.7.4. Prasības pašvaldības nozīmes kultūrvēsturiski vērtīgo ēku pārbūvei un atjaunošanai

178. Pirms kultūrvēsturiski vērtīgas ēkas pārbūves vai atjaunošanas būvvalde izvērtē nepieciešamību veikt tās arhitektoniski māksliniecisko inventarizāciju, kuras materiālus pievieno būvprojektam. Arhitektoniski mākslinieciskajā inventarizācijā iekļauj:
- 178.1. objekta plānus, fasādes un griezumus tādā apjomā, kas uzskatāmi paskaidro objektā konstatējamās arhitektoniskās un mākslinieciskās vērtības;

4.4.3. Publiskās apbūves teritorija ar reliģisku kultūrvēsturisku vērtību (P2)

4.4.3.1. Pamatinformācija

368. Publiskās apbūves teritorija (P2) ir funkcionālā zona, ko nosaka, lai nodrošinātu reliģiska rakstura iestāžu un objektu izvietojumu un funkcionēšanu arhitektūras pieminekļu Jēkabpils luterāņu baznīca (aizs. nr. 9115), Krustpils pils un luterāņu baznīcas apbūve (aizs. nr. 6308), Sv. Gara pareizticīgo klostera apbūve (aizs. nr. 6305), Uniātu baznīca (aizs. nr. 63040), Asares luterāņu baznīca (aizs. nr. 8898), Atašienes Sāpju Dievmātes Romas katoļu baznīca (aizs. nr. 8905), Sunākstes luterāņu baznīca ar žogu (aizs. nr. 8887) un Zesas luterāņu baznīca (aizs. nr. 6310) teritorijās, kā arī pašvaldības nozīmes kultūrvēsturiskajos pieminekļos - Jēkabpils vecticībnieku baznīca, Krustpils pareizticīgo baznīca, Gārsenes luterāņu baznīca, Aknīstes Svētā Ignācija Romas katoļu baznīca, Biržu evaņģēliski luteriskā baznīca, Červonkas (Kaldabruņas) evaņģēliski luteriskā baznīca, Dignājas evaņģēliski luteriskā baznīca, Dunavas Sv. Jāzepa katoļu baznīca, Elkšņu luterāņu baznīca, Ilzu baznīca, Saukas baznīca, Viesītes Brīvības baznīca, Unguru Evaņģēliski luteriskā baznīca teritorijās, paredzot atbilstošu labiekārtojuma infrastruktūru.

4.4.3.4. Apbūves parametri

Nr.	Teritorijas izmantošanas veids	Minimālā jaunizv. zemes gabala platība	Maksimālais apbūves blīvums (%)	Apbūves intensitāte (%)	Apbūves augstums (m)	Apbūves augstums (stāvu skaits)	Minimālais brīvās zaļās teritorijas rādītājs (%)
371.	Reliģisko organizāciju ēku apbūve	²⁴	²⁴	līdz 60	līdz 9 ²⁵	līdz 1 ²⁶	40
372.	Labiekārtota ārtelpa	²⁴	²⁴	²⁴	²⁴	²⁴	²⁴

²⁴ Nenosaka

²⁵ Neattiecas uz esošo baznīcas ēku pārbūvi (atjaunošanu) vēsturiskajā veidolā

²⁶ Un mansarda stāva izbūve

4.4.3.5. Citi noteikumi

373. Nav atļauta Publiskās apbūves teritorijas (P2) sadalīšana un jaunas apbūves veidošana, izņemot, ja tā nepieciešama baznīcas reliģisko funkciju nodrošināšanai.
374. Labiekārtojums un apbūve, ja tā nepieciešama baznīcas reliģisko funkciju nodrošināšanai, veidojama ņemot vērā kultūrvēsturiskās ainavas un apbūves identitāti un autentiskumu, saskaņojot ar NKMP (valsts kultūras pieminekļiem) un pašvaldību (pašvaldības nozīmes aizsargājamiem kultūrvēsturiskajiem pieminekļiem).
375. Paredzot jebkura veida atļauto būvniecību, pārbūvi un labiekārtošanu, pašvaldības būvvalde būvatļaujā var noteikt papildus prasības publiskās telpas veidošanai un saglabāšanai.

4.4.4. Publiskās apbūves teritorija ar kultūrvēsturisku vērtību (P3)

4.4.4.1. Pamatinformācija

376. Publiskās apbūves teritorija (P3) ir funkcionālā zona, ko nosaka, lai nodrošinātu gan komerciālu, gan nekomerciālu publiska rakstura iestāžu un objektu izvietojumu arhitektūras pieminekļu Krustpils viduslaiku pils (aizs. nr. 904), Marinzejas muižas apbūve ar parku (aizs. nr. 6301) Pils (aizs. nr. 6303), apbūves teritorijās, kā arī pašvaldības nozīmes kultūrvēsturiskajos pieminekļos - Asares muiža, Gārsenes pils, Zasas muiža, paredzot atbilstošu infrastruktūru.

4.4.4.4. Apbūves parametri

Nr.	Teritorijas izmantošanas veids	Minimālā jaunizv. zemes gabala platība	Maksimālais apbūves blīvums (%)	Apbūves intensitāte (%)	Apbūves augstums (m)	Apbūves augstums (stāvu skaits)	Minimālais brīvās zaļās teritorijas rādītājs (%)
384.	Tirdzniecības vai pakalpojumu objektu apbūve	²⁷	²⁷	līdz 60	līdz 8 ²⁸	²⁷	40
385.	Tūrisma un atpūtas iestāžu apbūve	²⁷	²⁷	līdz 60	līdz 8 ²⁸	²⁷	40
386.	Kultūras iestāžu apbūve	²⁷	²⁷	līdz 60	līdz 8 ²⁸	²⁷	40
387.	Izglītības un zinātnes iestāžu apbūve	²⁷	²⁷	līdz 60	līdz 8 ²⁸	²⁷	40
388.	Veselības aizsardzības iestāžu apbūve	²⁷	²⁷	līdz 60	līdz 8 ²⁸	²⁷	40
389.	Sociālās aprūpes iestāžu apbūve	²⁷	²⁷	līdz 60	līdz 8 ²⁸	²⁷	40
390.	Labiekārtota ārtelpa	²⁷	²⁷	²⁷	²⁷	²⁷	²⁷

²⁷ Nenosaka

²⁸ Neattiecas uz esošo kultūrvēsturisko ēku pārbūvi vēsturiskajā veidolā. Paliģēkai nepārsniedzot vēsturiskās ēkas augstumu.

4.4.4.5. Citi noteikumi

391. Nav atļauta Publiskās apbūves teritorijas (P3) sadalīšana atsevišķās zemes vienībās.

392. Nav atļauta jaunas apbūves veidošana, kas funkcionāli nav saistīta ar esošo kultūrvēsturisko apbūves ainavu.

393. Pieļaujama tikai esošo kultūrvēsturisko ēku un būvju pārbūve un atjaunošana to vēsturiskajā arhitektoniskajā veidolā, ņemot vērā kultūrvēsturiskās ainavas un apbūves identitāti un autentiskumu, apbūves un labiekārtojuma iekļaušanos ainavā pamatojot ar arhitektoniski telpisko analīzi un vizualizāciju (trīs dimensiju attēlu (3D)), saskaņojot ar NKMP (valsts aizsargājamiem kultūras pieminekļiem) un pašvaldību (pašvaldības nozīmes aizsargājamiem kultūrvēsturiskajiem pieminekļiem).

394. Prioritāri saglabā vēsturiskā plānojuma struktūru, vēsturiskos stādījumus (vietējos un citzemu sugu kokaugus), dārzus – parku arhitektūras elementus, esošo reljefu, dabīgas un vai mākslīgi veidotas ūdenstilpes un ūdensteces. Pieļaujamas tikai tādas ēkas un inženierbūves, kuras paredzētas šo teritoriju funkcionēšanai un apsaimniekošanai, un neapdraud konkrētā kultūras pieminekļa vērtību saglabāšanu.

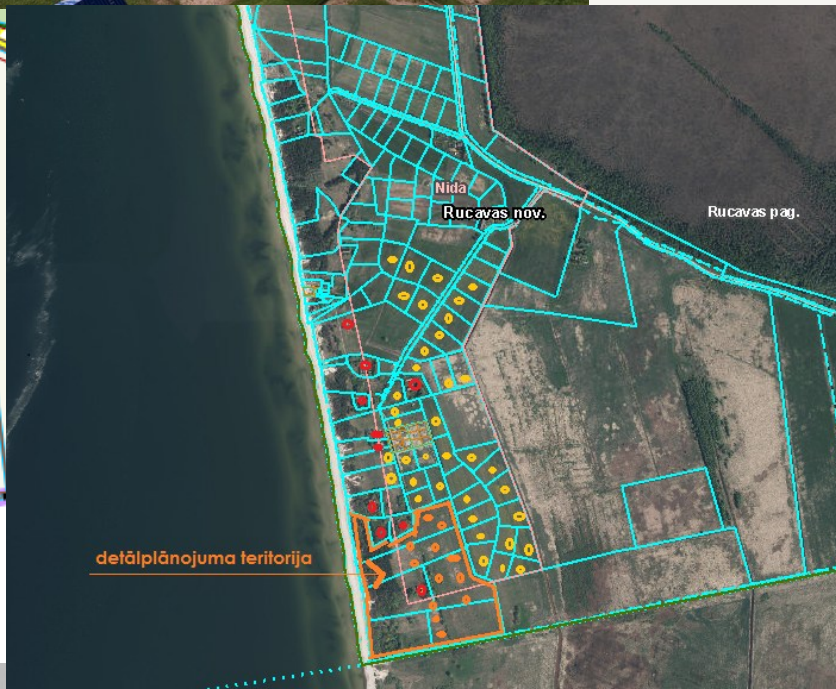
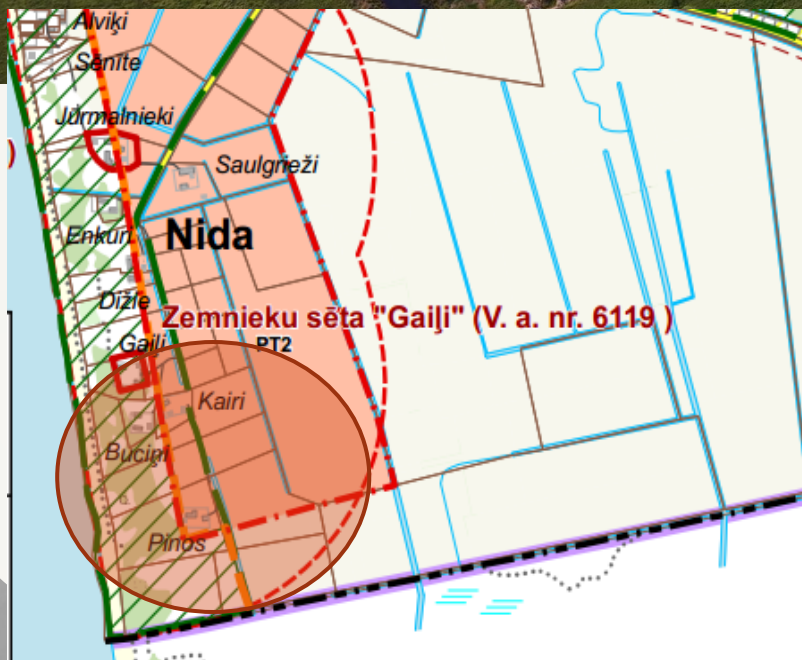
395. Būvju funkcija nedrīkst būt pretrunā ar tradicionālās vides raksturu un kultūrvēsturiskās ainavas vērtību kopumā radīto noskaņu saglabāšanu (nav pieļaujamas rūpnieciska rakstura, sprādzienbīstamas, ugunsdrošas, ar paaugstinātu trokšņa līmeni vai piesārņojumu saistītas būves).

396. Kultūrvēsturiskās apbūves vizuālās ietekmes zonā nav pieļaujama jaunu kultūrvēsturiskās vides raksturam nepiemērotu ēku un būvju, virszemes transporta, inženiertehnisko būvju un iekārtu izvietojuma, kā arī traucējošu reklāmu izvietojuma, kas rada vizuālu piesārņojumu kultūrvēsturiskajā vidē.

397. Paredzot jebkura veida būvniecību, pārbūvi vai labiekārtošanu pašvaldības būvvalde būvatļaujā var noteikt papildus prasības publiskās telpas veidošanai un saglabāšanai. Atļautās apbūves parametri katrā atsevišķā gadījumā nosakāmi individuāli, respektējot kultūrvēsturiskās apbūves saglabājamās vērtības, kā arī veidojot apbūvi, kas ar funkciju, apjomu, arhitektonisko veidolu, augstumu, materiālu lietojumu un tonalitāti nepazemina kultūras pieminekļu vērtību un iekļaujas apkārtējā ainavā.

398. Publiskās apbūves objektā atļauts dzīvoklis, nodrošinot piekļušanu ar atsevišķu ieeju.

Tikai īstenošanas procesā pilnībā atklājas nepārdomātie lēmumi

Tikai īstenošanas procesā pilnībā atklājas nepārdomātie lēmumi

Anonimitātes laikmetā ir svarīgi atrast un saglabāt kvalitātes, kas atšķir vienu vietu no otras. Ļoti bieži vietu labās un dabiskās īpašības tiek upurētas ekonomiskajam izdevīgumam, tā zaudējot vietas identitāti. Ja vietas identitāte ir vāja, tā var kļūt anonīma jeb vieta bez nozīmes, un šādā neizteiktā vietā cilvēki jūtas neērti. Lielākā daļa cilvēku respektē vietas kontekstu un līdz ar to izjūt piederību un lepnumu.

/Ē. Eglīte. Zīmološana* kā vietas veidošanas pieeja. Latvijas arhitektūra. Burtnīca #4 (48)/03/